

La Xina, ¿a dalt o a baix?

El país serà, en termes demogràfics, vell abans que ric i poderós abans que desenvolupat

XULIO RIOS, director de l'Observatori de la Política Xinesa

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 29 de octubre del 2010

La confirmació de la Xina com a segona potència econòmica mundial i els vaticinis que en poc més d'una dècada podria superar fins i tot els EUA passen per alt una realitat més complexa que hauríem de tenir present. Fins i tot aconseguint superar en números absoluts els EUA el 2020, no per això la Xina es convertirà automàticament en el país més poderós del món.

La Xina és, sens dubte, un gegant econòmic, però no una superpotència econòmica. És gran el seu volum comercial, però l'estructura del seu comerç presenta clares fragilitats: el processament absorbeix la meitat del total i les seves exportacions es concentren principalment en productes dependents de mà d'obra intensiva i que requereixen un gran consum d'energia. Aquestes circumstàncies constitueixen el principal argument que justifica aquesta aposta per canviar el model de desenvolupament, un procés complexíssim i que suposarà elevats costos. A mitjans d'agost, per exemple, Pequín reconeixia les enormes dificultats per aconseguir la meta de reduir el consum energètic per unitat de PIB en un 20% en un termini de cinc anys a partir del 2006. Aquest és l'últim any del període i la mitjana se situa al voltant del 14%. En algunes províncies ja s'han anunciat dràstics talls d'electricitat i tancaments d'empreses.

A més, bona part de la Xina segueix plena de pobresa i subdesenvolupament. És veritat que la majoria dels xinesos viuen bastant millor que fa 30 anys, però hi ha 150 milions de pobres segons l'ONU. La població rural pobra és d'uns 40 milions, l'equivalent a la població espanyola. En termes de desenvolupament humà, ocupa la posició 92. Segons dades del Banc Mundial, el PIB per càpita de la Xina el 2009 va ser de 3.687 dòlars, i ocupava el lloc 103 a nivell mundial. El PIB per càpita dels EUA el mateix any va ser de 46.436 dòlars. En suma, no es poden subestimar les seves capacitats, però tampoc es poden exagerar ni descontextualitzar.

En els últims anys, la Xina ha ofert al món la imatge de la seva modernitat i no la del seu endarreriment, i d'aquesta manera ha reforçat el seu perfil internacional. Els Jocs Olímpics van ser un fidel reflex d'aquesta estratègia. El seu enorme potencial en nombroses àrees li ha permès batre un rècord darrere l'altre en múltiples camps, i això ha provocat alhora admiració i temor. Però existeix una realitat a la Xina que és l'antítesi d'aquesta fama i que ara comença a aflorar, fins i tot a instàncies del Govern, que ha comprès tant la necessitat de moderar les expectatives i l'arrogància pròpies per evitar la consolidació a l'exterior d'una imatge distorsionada en la qual cada vegada primen més els inconvenients que els avantatges. A tall d'exemple, el diàleg celebrat a l'agost entre la Xina i la UE no es va efectuar a Pequín o Xangai, sinó a Guiyang, la capital de Guizhou, la província més pobra de la Xina, amb una superfície tres vegades inferior a la d'Espanya, més de 40 milions d'habitants i una renda per càpita de 294 dòlars.

Algunes singularitats juguen en contra seu i altres, a favor seu. La Xina, per exemple, en termes demogràfics, serà un país vell abans de ser ric. El

2050, el 31% de la població xinesa tindrà més de 60 anys. La seva població anciana actual ja supera els 150 milions de persones i la immensa majoria no és beneficiària de cap tipus de pensió. D'altra banda, serà poderós abans de ser desenvolupat, especialment en virtut dels enormes pressupostos amb què treballa el Govern central, que li permeten realitzar grans apostes estratègiques en àmbits que incideixen en la projecció del seu poder i que es desenvolupen a velocitat de creuer, si bé aprofundint en profundes asimetries internes.

Una justa apreciació d'aquesta realitat resulta essencial tant perquè Occident encari el seu desànim com perquè la Xina moderi el seu envaniment. Avui, la demanda de més implicació en la resolució de l'agenda dels països desenvolupats va acompanyada d'un inevitable estira-i-arrotonsa (iuan, canvi climàtic...) de resultat incert. Sens dubte, la Xina està en condicions d'intensificar el seu compromís i ajuda internacional en ordres decisius per al futur del planeta. Actualment, ja és el segon donant més important entre els països en vies de desenvolupament, per darrere de l'Aràbia Saudita, i la seva aportació a les missions de pau de l'ONU és ben coneguda. Un augment de la generositat és factible i podria ajudar-la a corregir el seu dèficit d'imatge internacional, però els seus reptes interns segueixen sent tan colossals com arriscats.

Les reconegudes insuficiències democràtiques afegixen hipoteques més grans i d'extrema complexitat que si bé es veuen temperades momentàniament per una generosa confiança en la disposició formal del Partit Comunista Xinès per promoure la justícia social, assenyalen ombres molt reals que, ja sigui estant a dalt o a baix, tampoc podrà ignorar.